F. 160 Vo d2

Dr. Marin Voicu

PROTECȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Teorie şi jurisprudență

LUMINA LEX
2001

III 16074 d2

PROTECȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

Teorie şi jurisprudență

Prima ediție
2001

Marin Voicu
Doctor în drept
Preşedintele Curții de Apel Constanța
Fost judecător la Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Cuvânt înainte de
Adrian Năstase

Prefață de
Luzius Wildhaber
şi
Vincent Berger

222320
UNIVERSITATEA
BIBLIOTECA 1

C-222320G

LUMINA LEX
2001

TABLA DE MATERII

CUVÂNT ÎNAINTE ..... **VI**
PREFAȚĂ 1 ..... **IX**
PREFAȚĂ 2 ..... **XI**
ABREVIERI ..... **XV**
INTRODUCERE **1**

CAPITOLUL 1

CONVENȚIA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI – PARTE A DREPTULUI INTERN **5**
1. Izvoarele și caracterele generale ale Convenției 5
A. Izvoarele Convenției 5
a) Convenția Europeană și Declarația Universală 5
b) Convenția Europeană și Pactul ONU asupra drepturilor civile și politice (1966) 6
B. Caracterele generale ale Convenției 7
a) Sistemul de control 8
b) Drepturile garantate în Convenție 8
2. Aderarea României la Consiliul Europei, ratificarea Convenției și dreptul de recurs individual 9
3. Preeminența Convenției în dreptul intern român 10
..... 11

CAPITOLUL 2

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI **13**
1. Scurt istoric 13
2. Natura juridică a curții europene 13
2.1. Independența individuală a judecătorilor 14
2.2. Independența colegială a curții 14
3. Procedura (Anterioară Protocolului nr. 11) 15
3.1. Sesizarea curții 16
3.2. Caracterele generale ale procedurii la curte până la 31.10.1998 16
3.3. Competențe și hotărâri 16
4. Noua Curte Europeană a Drepturilor Omului 18
4.1. Reforma sistemului de control. Caracteristici și unele evaluări 20
..... 20

4.2. Judecătorul național și noua Curte Europeană a Drepturilor Omului 22
4.3. Organizarea și funcționarea Curții. Organele Curții 28
1. Judecătorii. 28
2. Plenul Curții 29
3. Secțiile Curții. 30
4. Comitetele de 3 judecători (de filtraj) 31
5. Camerele compuse din 7 judecători 31
6. Marea Cameră 32
4.4. Procedura la Curte 32
4.4.1. Sesizarea 32
4.4.2. Procedura privind admisibilitatea 32
4.4.3. Procedura privind fondul cauzei. Camera și Marea Cameră 33
4.4.4. Hotărârile 33
4.4.5. Avizele consultative 34

CAPITOLUL 3

JURISPRUDENȚA SELECTIVĂ A CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI 35
1. Marile tendințe ale jurisprudenței CEDO 35
2. Examen succint al jurisprudenței CEDO asupra principalelor drepturi și libertăți fundamentale, garantate de Convenție 40
2.1. Dreptul la viață (art. 2 din Convenție). Hotărâri de principiu 40
2.2. Dreptul la libertate și la siguranță art. 5 din Convenție 58
2.2.1.Examen teoretic al jurisprudenței CEDO 58
A.Scopul și domeniul de aplicare a art.5 58
C. Garanțiile recunoscute persoanelor private de libertate 63
C.1. Art.5 par.2 63
C.2. Art.5 par.3.Drepturi garantate. 63
C.3. Art.5 par.4.Drepturi garantate 65
C.4. Art.5 par.5 67
2.2.2. Hotărâri ale CEDO 67
A. Privările de libertate autorizate (art.5 paragraf 1) 67
B. Garanțiile recunoscute persoanelor private de libertate (articolul 5 § 2-5) 74
1. Dreptul de a fi deferit imediat unui judecător sau magistrat 74

2. Dreptul de a fi judecat într-un termen rezonabil sau pus în libertate în cursul procedurii (articolul 5 § 3) 79
3. Dreptul de a introduce recurs (articolul 5 § 4) 85
2.3. Dreptul la un proces echitabil și la un tribunal imparțial (Articol 6, paragraf 1 din Convenție) *93*
2.3.1. Examen teoretic al jurisprudenței CEDO 93
1. Generalități 93
2. Dreptul la un proces echitabil în materie civilă și penală: par.1 al art.6 94
A. Domeniul de aplicare a par.1 94
B. Exigențele impuse de paragraful 1 al art.6 98
2.3.2. Hotărâri ale CEDO 103
1. Declarații ale funcționarilor de poliție. Mijloace de probă. 103
2. Drepturile apărării (articolul 6 § 3) 107
a. Informare asupra naturii și temeiului acuzației (articolul 6 § 3a) 107
b. Asistența unui apărător (articolul 6 § 3c) 109
3. Dreptul la un proces echitabil – Dreptul de acces la un tribunal 110
4. Imparțialitatea tribunalului. Martorii anonimi 123
2.4. Dreptul la un proces intr-un timp rezonabil (art.6) *130*
1. Examen teoretic și de jurisprudență 130
A. Termenul rezonabil. Determinare 131
1. Punctul de plecare 131
2. Durata în timp a procesului 132
3. Exemple de „ timp rezonabil" 133
B. Caracterul "rezonabil" al "termenului" 133
1. Noțiunea 134
2. Natura litigiului 134
3. Comportamentul "protagoniștilor" dezbaterii judiciare 136
4. Autoritățile judiciare și celelalte autorități implicate în procedură 139
5. Celelalte autorități naționale, dintre care guvernul și legiuitorul 141
2. Hotărâri CEDO 141
2.5. Dreptul la respectul vieții private (art.8 Convenție) *162*
2.5.1.Examen teoretic al jurisprudenței _ CEDO 162
1. Noțiunea de viața privată 162
2. Dreptul la respectarea vieții private 163

2.1. Obligațiile statului 163
2.2. Limitele exercitării dreptului la viața privată 164
3. Dreptul la respectarea corespondenței 165
3.1. - Interceptarea convorbirilor telefonice 165
2.5.2. Hotărâri ale CEDO 168
1. Accesul la date și informații 168
2. Homosexualitatea 172
3. Transsexualitatea 175
4. Domiciliul profesional 216
5. Corespondența 219
a. Scrisorile 219
b. Telefonul 223
2.6. Libertatea de expresie (art. 10 Convenție) *240*
2.6.1. Examen teoretic al jurisprudenței CEDO 240
I. Sediul materiei în Convenție 243
II. Natura cauzelor privind libertatea cuvântului, soluționate de Curte. 243
III. Limitele libertății de expresie în interpretarea Curții ... 245
1. Discurs politic și dezbateri asupra altor chestiuni de interes general 248
a) Critica puterilor publice 248
b) Atingeri aduse autorității justiției și chestiuni similare 250
(i) Restricții la libertatea de expresie în interiorul justiției 250
ii) Restricții la libertatea de a se exprima în public a celor ce desfășoară profesiuni liberale 253
2. Publicitate comercială 254
3. Divulgarea secretelor de stat și protecția siguranței naționale 255
4. Libertatea de exprimare și ordinea în cadrul forțelor armate 256
5. Libertatea de expresie și apărarea moralei 257
6. Cuvinte defăimătoare 258
7. Cuvinte cu caracter rasist 259
8. Sancțiuni aplicate pentru remarci ce nu sunt protejate sau nu au încetat să fie protejate de Convenție 260
9. Probleme specifice radiodifuziunii 261
2.6.2. Hotărâri ale Curții privind jurnaliștii 262

1. Interdicția de a publica 262
2. Urmările publicării 271
3. Protectia surselor ziariștilor 275
2.7. Dreptul la instruire. Hotărâri (art. 2 din Protocolul nr.1) *278*
2.7.1. Limba în școli și universități 278
2.7.2. Educația sexuală în școală 280
2.7.3. Pedepsele corporale în școală 283
2.8. Proprietatea (art.1 al Protocolului nr.1) *286*
2.8.1. Dreptul la respectarea bunurilor. Examen teoretic și de jurisprudență. 286
1. Garantarea dreptului de proprietate 287
2. Condițiile privării de proprietate 288
3. Reglementarea folosinței bunurilor 293
2.8.2.Hotărâri ale CEDO . Sinteză 295
a. Exproprierea 295
a.1.Vânzarea de locuințe chiriașilor 295
a.2. Exproprierile de fapt. 298
a.3. Despăgubirea pentru expropriere 303
b. Naționalizarea 305
3.a. Hotărârile CEDO contra României 309
1. Vasilescu - hotărârea din 22.05.1998 ..... *309*
2. Petra – hotarârea din 23.09.1998 ..... *325*
3. Dalban – hotărârea din 28.09.1999 ..... *335*
4. Brumărescu *350*
5. Ignaccolo Zenide – hotărârea din 25.01.2000 – art. 8 din Convenție *381*
6. Rotaru – hotărârea Marii Camere – art. 8 și 13 din Convenție *408*
3. b. Efectele hotărârilor în dreptul intern și în jurisprudența națională 437
b.1. Câteva observații asupra datelor statistice din activitatea Curții, cu referire specială la România 437
b.2. Unele observații asupra efectelor hotărârilor CEDO contra României în dreptul național 441
4. a. Index al principalelor cazuri soluționate de Curtea Europeană în ordinea articolelor din Convenție 444
4. b. Măsuri adoptate de statele membre ale Consiliului Europei în aplicarea și ca efect al hotărârilor Curții Europene 456
4. c. Rezoluția interimară RezDH(2000) a Comitetului de Miniștri al CE, privind durata excesivă a procedurilor judiciare în Italia 459

CAPITOLUL 4

ALTE INSTANȚE JUDICIARE INTERNAȚIONALE. GENERALITĂȚI. **462**
1. Curtea de Justiție a Uniunii Europene - Luxembourg 462
2. Curtea Internațională de Justiție de la Haga 464
3. Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării – Hamburg 465
4. Curtea Penală Internațională de la Haga 466

BIBLIOGRAFIE **467**

CAPITOLUL 5

DOCUMENTAR PRIVIND CE ȘI CEDO **473**
SECȚIUNEA 1 -CONSILIUL EUROPEI 473
1. Organizare. Generalități. 473
2. Principiile şi planul de acțiune al Consiliului Europei 475
2.1. Democrația şi drepturile omului *475*
2.2. Coeziunea socială *480*
2.3. Securitatea cetățenilor *483*
2.4. Valori democratice şi diversitate culturală *486*
2.5. Declarația principală *488*
2.6. Plan de acțiune *491*
3. Rezolutia 1123 /1997 a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei şi Raportul asupra obligațiilor şi angajamentelor asumate de România 495
4. Recomandarea nr. R (94) 2 a Consiliului Europei privind independența, eficiența şi rolul judecătorilor 531
5. Expertiza legislativă privind restituirea către foştii proprietari ai imobilelor trecute în proprietatea statului în țările Europei centrale şi orientale (Consiliul Europei – Direcția juridică, 1994) 549
SECȚIUNEA A 2- A - CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI 560
1. Schema mecanismului de control al aplicării Convenției 560
2. Formulare tip elaborate de Grefă pentru sesizarea Curții şi informatii privind utilizarea lor 563
3. Date sintetice privind Curtea Europeană la 31.12.2000, inclusiv referitoare la România 572
3.1 Compunerea Curții *572*
3.2. Lista statelor şi datele ratificărilor Convenției şi a Protocoalelor adiționale la 31.12.2000 ..... *575*

3.3. Volumul și stadiul cauzelor. Tablou comparativ 1999/2000 576
3.4. Date statistice 01.11.1998 – 31.12.2000, pe țări și soluții..... 578
3.5. Reprezentare grafică a cererilor și hotărârilor Curții, înregistrate, soluționate și aflate pe rol..... 580
3.6. Repartizarea pe articole din Convenție și pe state a violărilor declarate prin hotărârile Curții (1999)..... 588
3.7. Obiectul violărilor în ordinea drepturilor și libertăților fundamentale reglementate în Convenție..... 592
4. Interviul din revista "Palatul de Justiție", 17.06.1997, dat de Marin Voicu – Judecător la Curtea Europeană (la acea dată)..... 597
5. Discursul Președintelui Curții Europene , dl. Luzius Wildhaber la 25. 01. 2001, în ședința solemnă a CEDO cu ocazia deschiderii anului judiciar 2001..... 605
6. Componența fostei Curți Europene a Drepturilor Omului la 31.10.1998, dată la care și-a încetat funcțiile..... 612
7. Scrisoarea Consiliului Europei adresată domnului Marin Voicu la încetarea funcției de judecător la CEDO, 26.10.1998..... 628

SECȚIUNEA A 3 –A - REGLEMENTĂRI EUROPENE ASUPRA PROTECȚIEI DREPTURILOR OMULUI..... 629
1. Convenția..... 629
2. Protocoale adiționale..... 647
3. Regulamentul Curții Europene a Drepturilor Omului (conform Protocolului nr.11)..... 686
4. Acordul european privind persoanele participante la proceduri în fața Curții Europene a Drepturilor Omului, Strasbourg, 05.03.1996..... 725

PLANȘE FOTO – CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI..... 730

TABLA DE MATERII..... 737